

1978

L

1741

D. f. 8

XI ~~IIII~~ 27.

d

XXXVII

Z 3

JO. ANDR. SCHMIDI D. PP.
ABBATIS MARIÆVALLENSIS

Programma

DE

HISTORICIS

RERVM SACRARVM

DEPERDITIS

disputationibus XV. publicis

IN

COMPENDIVM HISTORIÆ

ECCLESIASTICÆ

*à viro juvene habendis
præmissum.*

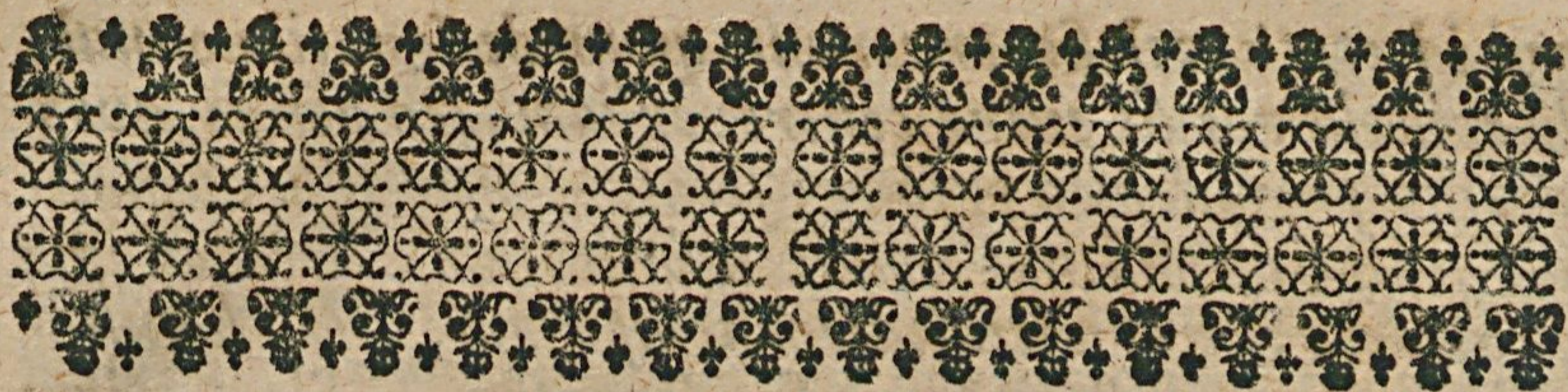

HELMSTADII
Literis HENRICI HESSII.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mostly illegible due to fading and the texture of the paper. Some words are difficult to decipher but appear to include "HISTORICAL" and "COLLECTION".

AV

Jova Juva!

Vemadmodum gratiæ divinæ tribuimus, quod evangelistæ & apostoli, spiritus sancti amanuenses, res sub exordium ecclesiæ christianæ gestas literarum monumentis consignaverint: sic opus providentiæ summi numinis agnoscimus, eadem neque hominum interitu fuisse oblitterata, neque posterorum incuria vel oblivione extincta, aliorum vero scripturas, primorum seculorum fata exhibentes, maximam partem periisse. Illa quippe eum in finem scripta novimus, ut credamus in Jesum Christum & vitam habeamus æternam, quibus obtentis absque ulla salutis nostræ jactura reliquis, quæcunque tandem illa fuerint, carere possimus. Respexit eo jam olim immortalæ Juliæ nostræ decus B. Georgius Calixtus, quando progressum studiorum in ecclesia à prima ætate deducere voluit, sequentem in modum scribens: (a) *Nihil quidem scriptorum præter apostolica & canonica ex primo seculo integrè & sine suspitione falsi vel certè interpolationis argumentis ad nos pervenit, non quod nihil omnino scripserint,*

A. 2.

qui

(a) *Apparat. Theolog. p. 113.*

qui id ætatis ecclesiis præerant, quum de Ignatii nonnullis epistolis res sit extra controversiam, sed potius, quòd divina providentia primum seculum non nisi apostolicis scriptis apud nos voluit nobilitatum, & hoc ipso providere, ne ob vicinitatem temporum, alia, si exstarent, cum apostolicis confunderentur. Sicut etiam quum subsequutis seculis benè multa ab industriis & sedulis doctõribus literis fuerint consignata, eorumque alia perierint, alia hodie supersint, divinæ providentiæ acceptum ferimus, quod quæ optima sunt & ad institutionem nostri & ecclesiæ edificationem faciunt, injurias ævi superarint, & alia, quibus sine damno & incommodo carere possumus, interciderint. Neque verò de providentiâ divina aliter sentire par est, quàm quòd optima quæque & quæ ex usu nostro futura essent, conservatum iverit. Neque ab eodem recedit B. Sagittarius, (b) qui in fatis scriptorum ecclesiasticorum eam sanctissimæ providentiæ notam observavit, ne (quod nimirum contigit posterioribus seculis) magis æstimarentur humanitus quam divinitus scripta.

Pauci quidem ex eo tempore, quo apostoli sacra reliquerunt volumina, libris conscribendis operam dederunt, satis habentes ea evolvisse, ea quoque commendasse, quæ ecclesiæ divinitus fuisse concredita sciverant. Doctõribus ab initio tantum otii non concedebatur, ut vel acta ecclesiæ notarent, vel homilias in chartam conjicerent, vel libros de fide scriberent. Toti illi tunc erant occupati in populo ad scripturæ ductum erudiendo, in formandis ecclesiis, & disciplina observanda, nisi quòd interdum unam alteramve epistolam ad alias ecclesias, doctores, atque privatos eadem continentem vel necessitate vel alia occasione compulsi exaraverint. Reliqui fideles dies noctesque sacris districti negotiis

---

(b) *Introd. in H. E. c. 2. §. 2. p. 4.*

tiis id unum iudicabant necessarium, fidem suam non atramento illinire foliis caducis, sed fulgore vitæ inculpatae & sanguine, quem pro Christo constantissime effundebant, hominum inscribere cordibus. Et quis præterea nescit, quantis semper tempestatibus, quantis calamitatibus ecclesia fuerit in primordiis statim agitata, ut sæpe nec locum nec tempus haberent, ubi quædam, si vel maxime vellent, literis traderent. Frustra igitur christiani à gentilibus habiti fuerunt (a) *studiorum rudes, literarum profani, indocti, impoliti, agrestes; quibus non datum intelligere civilia, multo magis denegatum, differere divina; cum nec voluerint scribere, nec ob urgentes necessitates potuerint.* Verior fuit Eusebii (b) sollicitudo, quam initio historiae, cum se ab omnibus fere subsidiis desertum vidisset, profitetur: *Primi, inquit, hoc argumentum aggressi, novam quandam nullisque adhuc vestigiis tritam viam incedere nunc tentamus: Deum quidem itineris ducem, Christi que potentiam adiumento nobis fore sperantes optantesque: ceterum ne nuda quidem reperientes hominum vestigia qui ante nos viam illam calcaverint.* Et post pauca: *necessitate quadam impulsus hunc laborem suscepisse mihi videor, propterea quod ex ecclesiasticis scriptoribus neminem, qui in hoc scriptiois genere elaborasset, hactenus deprehendi.* Post Eusebium Hieronymus eadem queritur in epistola ad Dextrum catalogo scriptorum ecclesiasticorum præmissa: *Ego quid acturus, qui nullum prævium sequens, pessimum, ut dicitur, magistrum memet ipsum habeo?*

Fuerunt nihilominus aliqui, quibus pro temporum illorum conditione placuit consignare nonnulla, jam dudum vel tempo-

---

(a) *Cecilio Natali apud Minucium.*

(b) *H. E. 1, 1, p. 4.*

rum injuria, vel hominum negligentia, vel dolo etiam & fraude nobis iterum erepta. Ad illos enim provocat Eusebius loco citato: *nonnulli vero, quæ sua etate contigerant, exiguas quasdam & particulares narrationes sparsim nobis reliquerunt: tanquam faces quasdam nobis eminus attollentes, & quasi e specula inclamantes, quæ via incedere & quomodo sermonis nostri cursum tuto dirigere debeamus.* Fuerunt & præter istos certæ traditiones, quarum ut sunt plura genera, sic aliquas ceteris rejectis omnino admittere debemus. Fuerunt & archiva publica, de multis christianorum secundis, maxime autem adversis aliisque testantia. Impp. rescripta inde produxit Justinus M. sub finem apologiæ secundæ. Eadem excutere jussit, quæ vidit Tertullianus, (a) apud populos, præsides consules, aliosque magistratus. Hæc sola Eusebius, neglectis a Constantino oblatis beneficiis, perlustranda exoravit. (b) Fuerunt & in his martyrum acta ab amanuensibus & actuariis consularibus sedulo notata, quæ christiani pecunia redemerunt iisque aliunde cognita adjecerunt. Hinc forte fasti ecclesiarum a Tertulliano (c) municipalibus gentium solennitatibus opponendi, hinc Diptycha, hinc martyrologia. Fuerunt ecclesiarum epistolæ, fata sua martyrumque concertationes aliis communicantes. De singulis quædam commentari & temporis, quo includor, angustia & alia prohibent. Liceat mihi aliquos duntaxat in medium producere, rerum gestarum narrationes ex instituto ante Eusebium suscipientes, ut de reliquis alio adhuc loco distinctius agere concedatur.

Primo igitur loco nominandus venit *Papias*, quem Irenæus (d) Joannis auditorem, Polycarpi autem contubernalem, Hieronymus v. in scriptorum ecclesiasticorum catalogo absolute Joannis auditorem fuisse scribit & dum eundem Polycarpum inter & *Quadratum*, apostolorum discipulos, medio loco ponit, non alium quam Joannem apostolum intelligere videtur. Eusebius (e) contra asserit, quod ipse Papias Aristionis & Joannis presbyteri audi-

---

[a] *apolog. c. 19. p. m. 35. c. 21. p. 37. adv. Marcion. lib. 4. c. 7. p. 503. e. 19. p. 513.* [b] *Hieron. epist. ad Chromatium & Heliodorum.* [c] *de coron. mil. c. 13. p. 209.* [d] *adv. her. lib. 5. c. 33. p. m. 498.* (e) *H. E. 3. 39. p. III. D.*

auditorem se dicat fuisse, & multa, quæ ab iis tradita acceperat, ipsorum nominatim mentione facta, in commentariis suis retulerit, nisi forte in utriusque schola illum hæsisse quis dicere velit. Post illa tempora ecclesiæ Hierapolitanæ episcopus præfedit (f) & tandem martyr fuit ut vult Stephanus Trithemita, cognomine Gobarus. (g) Scripsit autem libros quinque λογίων κυριακῶν ἐξηγήσεως de interpretatione oraculorum dominicorum, hodie non amplius extantes. Eusebio nihilominus & Hieronymo debemus hujus auctoris scopum, & quædam hinc inde excerpta, licet illi quodammodo dissidere videantur. Iste enim asserit Papiam ipsum in proœmio librorum suorum se quidem sanctorum apostolorum spectatorem atque auditorem fuisse non dicere: sed ab eorum familiaribus normam fidei se accepisse testari his verbis: *Nec pigebit, inquit, ea quæ quondam à senioribus didici ac memoria mandavi, cum interpretationibus nostris adscribere, ut veritas eorum nostra quoque assertione firmetur. Non enim ut plerique solent, eos unquam sectatus sum qui verbis affluerent, sed eos potius, qui verum docerent: Nec eos qui nova quædam & inusitata præcepta, sed illos qui Domini mandata in figuris tradita & ab ipsa veritate profecta memorabant. Quod si quis interdum mihi occurrebat, qui cum senioribus versatus fuisset, ex eo curiosè sciscitabar quanam essent seniorum dicta: Quid Andreas, quid Petrus, quid Philippus, quid Thomas, quid Jacobus, quid Joannes, quid Mattheus, quid cæteri Domini discipuli dicere soliti essent: Quidnam Aristion, & Joannes presbyter, discipuli Domini prædicarent. Neque enim ex librorum lectione tantam me utilitatem capere posse existimabam, quantam ex hominum adhuc superstitem viva voce. Hic vero ad eandem provocans præfationem, eum asserere scribit se non varias opiniones sed apostolos auctores habere. Ex his quæ nobis excerpta dedit Eusebius, referri possunt ad quædam miracula, sententiam de regno mille annorum, opinionem de Matthæi & Marci evangelio, & alia. Miracula, sed iudice Eusebio ex aliorum fide ac traditione, recenset duo, quorum alterum à Philippi apostoli filiabus se accepisse scribit, mortuum scilicet sua ætate ad vitam esse revocatum; alterum est de Justo, cognomento Barsaba, quem cum lethale poculum ebibisset, tamen Dei adjutum gratia, nullum inde accepisse*

(f) *Id. ib. 3, 6, p. 106, c.* (g) *ap. Phot. cod. 232, p. m, 992.*

se incommodum. Antiqua porro Papiæ de regno mille annorum idem laudatus historicus propositurus, sequentia notavit. Idem, inquit, scriptor alia nonnulla nuda vocis traditione ad se pervenisse testatur, novas quasdam scilicet servatoris parabolas ac predicationes, aliaque fabulis propria. Inter quæ & mille annorum spatium post corporum resurrectionem fore dicit, quo regnum Christi corporaliter stet in orbe terrarum. Quod quidem ita opinatus esse videtur Papias ex male intellectis apostolorum narrationibus, cum ea quæ arcano quodam sensu & exempli causa ab illis dicebantur, non satis pervidisset. Fuit enim mediocri admodum ingenio præditus, ut ex scriptis illius conjicere licet: Plerisque tamen post ipsum ecclesiasticis scriptoribus ejusdem erroris occasionem præbuit, hominis vetustate sententiam suam tuentibus: puta Ireneo & si quis alius ejusdem opinionis fautor extitit. Quod ejus opinionem de evangeliiis concernit scripsit illi divina oracula *Matthæus* hebraico sermone: (a) interpretatus est autem unusquisque illa prout potuit. Ex eo quoque proponit historiam de muliere, quæ multorum criminum coram Domino accusata est. Ex eodem forte habuit illa de Juda proditore ex arbore infelice dejecto, priusquam animam efflaret, postea a plastro in via compresso, ut ejus intestina effunderentur. (b) Sic enim e Papiæ Oecumenius scribit: *Judas suspendio e vita non discescit, sed supervixit, suspensus enim dejectus & priusquam suffocaretur, tantum postea corpore inflatus est, ut progredi non posset, cum currus levi cursu pertransiret, curru compressus est, ita ut effunderentur ejus intestina*: De Marcò ex Joannis presbyteri traditione refert, eum Petri interpretem, quæcunque memoriæ mandaverat, diligenter præscripsisse: non tamen ordine pertexuisse, quæ a Domino aut dicta aut gesta fuerant. Neque enim ipse Dominum audiverat aut sectatus fuerat unquam. Sed cum Petro postea versatus est, qui pro audientium utilitate, non vero ut sermonum Domini historiam contexeret, evangelium prædicabat. Quocirca nihil peccavit Marcus, qui nonnulla ita scripsit, prout ipse memoria reputabat. Id quippe unum studebat, ut ne
quid

(a) *Id. ib. p. 83. seq.* (b) *Vid. Oecumen in cap. 27. Matth. & Act. I. add. Casub Exerc. 16, 69. p. 527. seq. Dannh. Christeid. p. 119. seq.*
(c) *Spanh. lc. p. 85. seq.*

quid eorum, quæ audierat, prætermitteret, aut ne quid falsi eis affingeret. Ita de his Papias, qui etiam testimoniis ex priore Joannis epistola & ex priore itidem Petri desumptis usus fuit. Singula hæc si cum Eusebii judicio perpendimus, nondum videre possumus, quomodo Papias ab eodem [a] salutetur *vir in primis disertus & eruditus ac scripturarum peritus*, nisi, quod recte monuit Valesius, hæc verba ab imperito quodam scholiaste velimus adjecta esse, præter Eusebii mentem & sententiam, cum in præstantissimis codicibus illa non legantur.

Papiae jungimus *Hegesippum*, qui à pseudo Hegesippo longo temporis intervallo distat. Videtur is ex hebræis ad Christi fidem transisse, quæ autem ætate vixerit inter autores disquiritur. Eusebio (b) & qui eum sequitur Hieronymo, apostolorum temporibus proximus est, sive in primam apostolorum successionem incidit, (c) & iisdem (d) judicatur, tempus ipsum quo floruit, aperte designasse, cum de iis qui simulacra primum erigere cœperant, in hunc modum scripsisset: *Quibus cenotaphia templaq; extruxerunt, sicut nunc etiam fieri videmus. Ex quibus fuit Antinous servus Cesaris Hadriani, in cujus honorem certamen sacrum, quod Antinorum vocant, nostra etiam ætate celebratur.* Ex hoc igitur loco quidam Hegesippum ad tempora imperatoris Hadriani referunt, cum tamen iste id non evincat, utpote in quo scribitur, quid jam actum fuerit & etiamnum ad illorum imitationem fieri soleat. Accedit & illud, quod ipse etiam fateatur (e) se Romam venisse, & mansisse apud Anicetum atq; vidisse successores ejus Soterem & Eleutherum, ut adeo potius in tempora Marci Antonini sit conferendus; [f] nisi quis sub hoc demum inclaruisset eundem velit, sub illo autem jam vixisse. Sed his omissis, id monemus, cujus gratia iste in hanc scenam fuit productus, nimirum in *quinque libris*, simplici sermone conscriptis, verissimam apostolicæ prædicationis historiam eum fuisse complexum. [g] Distinctius rem omnem expressit Hieronymus, de eo scribens, quod *omnes à passione Domini,*
B usque

[a] l. c. 3. 36. p. 106. c. (b) l. c. 2. 23. p. 63. c. (c) Id. 4. 8. p. 121. (d) primam in hanc successionem usque ad tempora Marci Antonini produci vult Vales. ad Euf. loc. p. 39. (e) ap. eundem 4. 22. p. 142. b. & Hieron. in catal. [f] Vales. ad Euf. 4. 8. p. 6. (g) Euf. 4. 8. p. 121. d.

usq; ad suam ^{im} aetatem ecclesiasticorum actuum texens historias, multaq; ad
 utilitatem legentium pertinentia, hinc inde congregans, quinque libros com-
 posuerit; simul rationem adjiciens, cur sermone simplici istos con-
 scripserit, ut quorum vitam sectabatur, dicendi quoq; exprimeret chara-
 cterem. Brevius alias citari solent *Ἐπιμνηματῶν τῶν ἐκκλησιαστι-
 κῶν περὶ ἑξῶν* commentarii ecclesiasticorum actuum, [a] qui tamen
 dudum orbi literato fuerunt surrepti, ut adeo de ordine, quem in
 recensendis actis servavit, nihil hodie possimus dicere. Interea
 primus iste hunc laborem aggressus, titulum parentis historiae ec-
 clesiasticae meruisset, nisi postea Eusebius eidem hanc palmam
 fecisset dubiam. Hic ipse quoq; ex quinque illis commentariorum
 libris, quinque fragmenta ad nostram aetatem transmisit. *Primum* (b) est
 de Jacobi justi vitae genere, ecclesiae Hierosolymitanae administra-
 tione, ardore precandi, aestimio apud omnes, iniquo scribarum &
 pharisaeorum postulato, ejusdemq; , ut populum à Jesu deduceret,
 cultu, & tandem illius martyrio. *Alterum* (c) eorū est de persecutio-
 ne propinquorum Christi a Domitiano suscepta, quam tamen ipse
 compescuisse dicitur, postquam possessiones eorum exiguas, unde
 victum sibi comparabant, duritiem cutis, impressumq; alte ma-
 nibus callum ex laboris assiduitate cognovisset, nec non dere-
 gno Christi, quale illud sit, quaedam audivisset. *Tertium* [d] est
 de Simeonis Cleopae filii martyrio, cum annos centum & viginti
 natus esset, & de statu Hierosolimitanae ecclesiae, quae ad haec usq;
 tempora instar cujusdam virginis, integra atq; incorrupta per-
 mansisset, extincto autem sacro apostolorum coetu vidisset impii
 erroris conspirationem, fraudem & malitiam falsorum doctorum.
Quartum [e] est de aetate Hegesippi, quod scripserit post tempora
 Hadriani, qui Antinoo divinos decrevit honores. *Quintum* [f]
 est de profectioe sua per Corinthum ad urbem Romam, cui Eu-
 sebius alia adhuc per saturam subjicit; nim. ex septem sectis in Ju-
 daico populo profeminatis, primum Thebutim ecclesiam occulte
 vitiasse & dein ex illis reliquos haeresiarchas prodiisse: nonnulla
 item

[a] *Eus. 2, 23. p. 63. c. 4, 22. p. 142. a. Gobar. ap. Phot. cod. 232. p. 894.*
 (b) *Eus. l. c. 2, 23. p. 63. seq.* (c) *Id. l. c. 3. c. 19. et cop. 89. seq.* (d)
Id. l. c. 3, 32. p. 103. seq. (e) *Id. 4, 8. p. 121. seq.* (f) *Jo. l. c. 4. 22. p. 142. seq.*

item ex hebræorum evangelio & syriaco protulisse in medium, & alia ex Judaicis traditionibus scripto minime comprehensis petita commemorasse: cum antiquis proverbia Salomonis vocasse sapientiam omnium virtutum præcepta continentem; egisse etiam de libris, qui apocryphi dicuntur, & quosdam sua ætate à non nullis hæreticis esse compositos monuisse. Taceo nunc particulam, quam Photius ex Gobarò adducit loco citato. Verum hæc ipsa Hegesippi fragmenta non omnia videntur viris criticis sapere veritatem historicam. Narrationem enim, in primo illorum exhibitam Scaliger (a) monstravit esse fabulosam pluribus rationibus, quæ etsi non omnes satis firmas deprehenderit Du Pin (b) aliquas tamen tanti æstimavit, ut nec P. Halloix (c) nec Petavius (d) iis fecerit satis. Has inter est & illa, quod non appareat, cur unus Jacobus ex omnibus in intimum templi sanctuarium ingrediendi jus facultatemque habuerit, quia non lanicio sed linea tantum veste fuerit usus? neque qua ratione locum habere possit Jacobi sepultura juxta templum & cippus post urbem a Romanis excisam adhuc residuus? (e) & denique qua via conciliari possit recensio martyrii Jacobei ab Hegesippo facta cum damnatione & lapidatione extra portas, quam habet Josephus in his minime fallax. Alterum fragmentum a severioribus Scaligeri animadversionibus liberarunt quidem Halloix & Valesius, (f) sed Du Pin historiam illam difficulter sibi persuadere potest. (g)

Duo hi scriptores, eorumque fragmenta, cum de pluribus nunc agere mihi non liceat, satis indicare videntur, tantam forte jacturam in illis non esse factam, quantam alias æstimare solemus; præcipue cum Eusebius, quæcunque ad historicam narrationem visa fuerunt necessaria, ex illis in unum collegerit corpus, & istorum temporum defectum suppleverit.

Quæcunque, inquit, proposito operi profutura esse credidimus, ex his quæ ab illis sparsim commemorata sunt studiose colligentes, aptosque instituto nostro veterum scriptorum locos, velut flosculos ex sapientia pratis decerpentes, historica narratione in

B 2

unum

---

[a] in animadv. ad Eus. loc. p. 178. (b) Novell. bibl. T. I. p. 56. (c) in notat. advit. Heges. c. 3. (d) in not ad her. 78.

In unum corpus compingere conabimur: satis habentes si non omnium, illustrissimorum certe Servatoris nostri Apostolorum successiones in iis Ecclesiis qua etiamnum celeberrima habentur, posteritatis memoria commendare. (a) Mittimus itaque Papiam & Hegesippum, conversi ad præclarum institutum, de quo nunc est dicendi locus.

Scilicet præsentis scriptioni ansam dare voluit vir juvenis

JO. HENR. WEDDERKAMP,
VLZENSIS,

de cujus probitate, morum elegantia & egregio variæ eruditionis apparatu eo certius testari possum, quo diutius in hac JULIA lateri meo adhæsit indivulsus. Ex Pythagoræ præceptis, quæ seqvor, primo statim vitæ academicæ anno judicavi, quid sequentes de eo mihi promittere possint. Neque me fefellit spes mea, cum illum ad studia pronum, ad monita facilem, ad labores indefessum semper habuerim. Diu in umbra musæi latere noluit, qui in publica luce vel respondentem vel opponentem sæpissime egit magna cum sollicitudine. Recens adhuc est nupera pugna, ex qua omnium applausu abiit, & nunc majora molitur. Antiquitatum sacrarum amator *compendium nostrum historia ecclesiastica* disputationibus XV. eruditorum examinibus subjiciet, probe gnarus, hac demum via memoriæ altius imprimi tum ea, quæ in lectionibus docentis fuerè proposita, tum illa, quæ privata industria adjecit. Bonum ergo factum! Largiatur modo summum numen utriusque nostrum animi corporisque vires, ut & hunc laborem ad ultimum actionum nostrarum scopum, divini nominis gloriam, perducere valeamus. Vos autem antiquitatum sacrarum cultores strenui, quorum corona nos nunquam deseruit, præbete commilitoni vestro aures vacivas, ut iste præsentia vestra magis magisque excitetur, & in vestros usus aliquando cedere possit tam proficua antiquitatis ecclesiasticæ notitia. Valete & his studiis, quod facitis, porro favete. P. P.

XXIX. MAJI. MDCC.

☉) ○ (☉

(a) l. c. L. I. c. I.

78L 1741

TA-OL

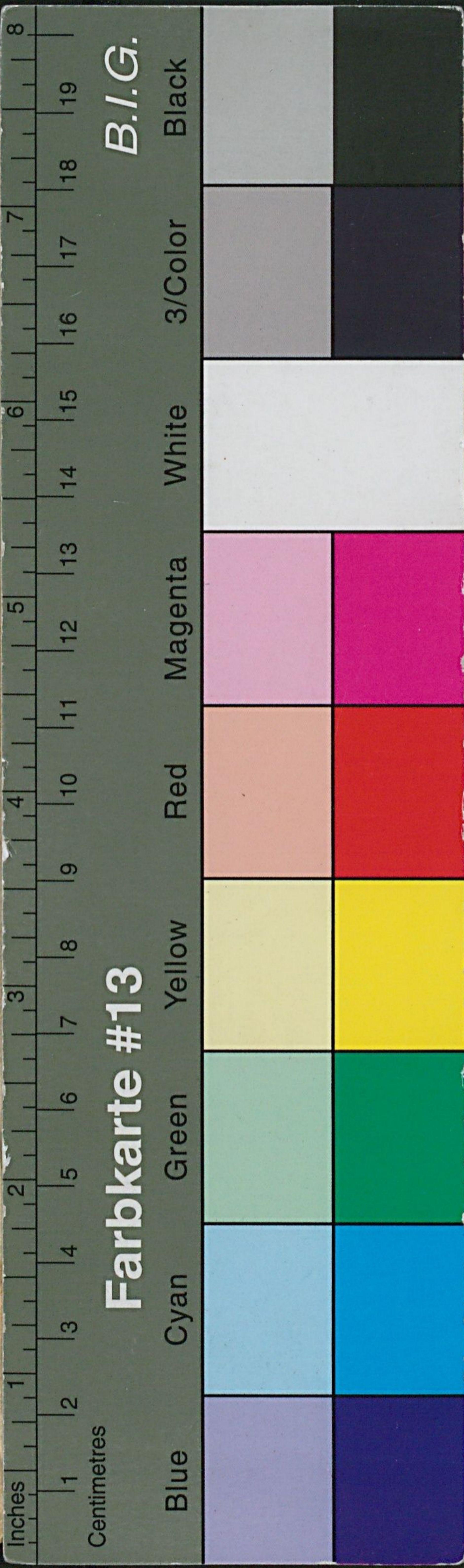

ULB Halle 3
004 990 668

Kont

XXXVII

Z 3

DR. SCHMIDI D. PP.
TIS MARIÆVALLENSIS

rogramma

DE
TORICIS

M SACRARVM
DEPERDITIS

ationibus XV. publicis

IN
NDIVM HISTORIÆ
CCLESIASTICÆ

*iro juvene habendis
præmissum.*

HELMSTADII
HENRICI HESSII.

